

Lausunto

22.01.2021

Asia: VN/1972/2020

Begäran om utlåtande om ett utkast till statsrådets utbildningspolitiska redogörelse

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer om redogörelsen.

Allmänt

Finlands Svenska Lärarförbund FSL tackar för möjligheten att ge ett utlåtande om utkastet till statsrådets utbildningspolitiska redogörelse. FSL anser att det nu framlagda utkastet till utbildningspolitisk redogörelse är viktigt med tanke på en målmedveten, långsiktig och konsekvent utveckling av utbildningspolitiken i Finland. En vision som sträcker sig över flera riksdagsperioder ger förutsättningar att trygga barnens, ungdomarnas och hela befolkningens rätt till bildning och välbefinnande.

Samtidigt som regeringens utbildningspolitiska redogörelse utarbetats har det i enlighet med regeringsprogrammet gjorts en rapport om den finlandssvenska utbildningens särdrag. FSL anser att denna rapport och de slutsatser som dras utgående från den bör komma fram i den redogörelse som regeringen lägger fram.

De senaste årens utbildningspolitik har präglats av en kortsiktighet, utveckling av enskilda stadier utan helhetsperspektiv, projektfinansiering och nedskärningar av resurserna för utbildningen. FSL stöder uppgörandet av redogörelsen och anser att en motsvarande redogörelse ska göras regelbundet med tio års mellanrum. FSL anser därmed att tidsperspektivet som sträcker sig till 2040-talet är för långt. Förändringarna och utvecklingen i samhället och omvärlden sker snabbt och att kunna måla upp en vision för utbildningen och bildningen 2040 måste föra med sig att målsättningarna blir abstrakta och därmed också de åtgärder som kommer att föreslås. Risken blir då att syftet med redogörelsen, det vill säga att få fram långsiktiga åtgärder för att höja utbildnings- och kompetensnivån i Finland och att stärka jämlikheten i utbildningen och minska skillnader i lärandet uteblir eller att de åtgärder som vidtas görs för långsamt. Viktigt är att målmedvetet utveckla det kontinuerliga lärandet och därmed stärka och höja kunnandet och bildningen hos hela befolkningen. Det kontinuerliga lärandet ska vara en naturlig del genom hela livet och inte sträcka sig enbart till slutet av arbetskarriären.

För alla stadier av utbildningen saknas klara och tydliga skrivningar och mål för hur ledarskapet ska utvecklas och stödas. FSL saknar formuleringar och mål för hur ett delat ledarskap för

utbildningssektorn implementeras och stöds och hur tillräckliga resurser garanteras för utbildningsledarskapet.

Finansiering

FSL efterlyser klara riktlinjer i redogörelsen för hur man under en tioårs period höjer finansieringen av småbarnspedagogik, utbildning, forskning. Finansieringen måste motsvara målen i visionen. Det är viktigt att föra fram att satsningar inom utbildningssektorn är investeringar som för med sig ekonomiskt välbefinnande och tillväxt och en förbättrad konkurrenskraft. Finansieringen måste under de följande tio åren fås upp att motsvara åtminstone nivån i de övriga nordiska länderna. Likaså är det viktigt att man förbinder sig till de skrivningar som finns i utkastet om att höja finansieringen av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten (FUI) till fyra procent av BNP. För att visionen inte endast ska bli en vision måste finansieringen klarare artikuleras i redogörelsen. Endast genom en tillräcklig finansiering kan visionen bli verklighet.

FSL ger också sitt fulla stöd till den andra klara linjedragningen gällande finansiering, det vill säga att då de anslag som sparats till följd av mindre årskullar riktas till att förbättra kvaliteten och jämställdheten inom småbarnspedagogiken och grundläggande utbildningen. Kvaliteten, jämställdheten och närundervisningen ska också tryggas med tillräckliga resurser i utbildning på andra stadiet.

Kommentarer till kapitel 2. Vision/mål – utbildning och forskning mot 2040-talet

Vision/mål – utbildning och forskning på 2040-talet

FSL anser att målen är eftersträvansvärda och ambitiösa. Målet kan inte heller vara annat än att inlärningsresultaten för eleverna inom den grundläggande utbildningen är på en internationellt hög nivå. Att läroplikten sträcker sig till dess att den läropliktiga inlett studier på andra stadiet stöder målet med att hela årskullen avlägger en examen från andra stadiet. Alla studerandena ska kunna känna sig trygga under skoldagen och de blir hörda och beaktade som medlemmar i sin gemenskap. En förutsättning för att visionen skall bli verklighet är att en tillräcklig kompetent och engagerad personal inom undervisning, handledning och andra uppgifter finns överallt i Finland och på de båda nationalspråken. För att tillräckligt kunna prognostisera behovet av personal inom utbildning behövs ett lärarregister. FSL understöder målet med att utbildnings- och examenssystemet fungerar som en sammanhängande helhet och gränserna inom dem är låga, så att de möjliggör personliga val och att inga dörrar inom utbildningssystemet är stängda utan fortsatta studier är möjliga efter alla stadier.

FSL ser visionen som ett seriöst försök att höja nivån på bildningen men utan tillräcklig finansiering kommer detta inte vara möjligt. De nedskärningar som gjorts under tidigare år måste föras tillbaka och nivån på finansieringen måste fås till en nivå som motsvarar nivån i de övriga nordiska länderna.

Kommentarer till kapitel 3.1 Småbarnspedagogik samt förskoleundervisning och grundläggande utbildning

Småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning

I redogörelsen förs fram att då hela befolkningen har en omfattande och högklassig grundläggande kunskapsnivå samt förmåga, vilja och möjligheter att utveckla den egna kompetensen har Finland förutsättningar för framgång. FSL förutsätter att särskild uppmärksamhet fästs vid hur denna vision kan förverkligas för den svenskspråkiga befolkningens del. Idag har vi skolor på svenska i finskspråkiga kommuner som Tavastehus, Lahtis och Kervo där strukturerna för administrationen saknas på svenska. Hur stöds dessa skolor för att nå målen? Hur kan dessa skolor genom en positiv diskriminering stödas, hur görs det attraktivt för kommunerna att utveckla den svenskspråkiga skolan.

Inlärningsresultaten för de finländska eleverna har sjunkit samtidigt som skillnaderna i inlärningsresultaten mellan eleverna har ökat. Inverkan av elevernas bakgrund har ökat.

FSL stöder målet för småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen ska också i fortsättningen i första hand produceras offentligt i hela landet. Likaså den grundläggande utbildningen. Skrivningarna i lagstiftningen om att ordnade av utbildning inte ska vara vinstbringande ska fortsättningsvis vara kvar och även sträckas till att omfatta småbarnspedagogiken.

Tydliga förpliktande kvalitetsmål och indikatorer som beskriver hur de uppnås stärker kvaliteten och likvärdigheten av tjänsterna inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och förslaget kan understödjas. Som en del av dessa kvalitetskriterier bör en lärardimensionering ingå samt kriterier för mängden undervisning, mängden stöd för inläring och skolgång samt mängden handledning. Mängden undervisning, både i förskolan och inom den grundläggande utbildningen måste höjas om man vill nå målen i visionen. Mängden undervisningstimmar är lågt i Finland i jämförelse med övriga länder.

Regionförvaltningsverket kunde ges en granskande roll där också sanktioner kunde vara möjliga då kvalitetskriterierna inte uppnås. Genom lagstiftning skulle möjligheten att minska på kvaliteten på undervisningen genom permittering av undervisningspersonal omöjliggöras och därmed stärka strävanden efter en jämlik utbildning i hela landet.

FSL stöder tanken om att förflytta tyngdpunkten vid finansiering till en stabil grundfinansiering och en långsiktig utveckling framom projektfinansiering. En positiv diskriminering stöder möjligheterna att ge en jämlik utbildning i hela landet oberoende av plats och språk.

Kommentarer till kapitel 3.2 Andra stadiet

Andra stadiet

Att en högklassig yrkes- och gymnasieutbildning för alla ungdomar skapar en stark grund för deltagande i samhället och i arbetslivet och övergång till fortsatta studier anser FSL vara en bra linjedragning. FSL anser vidare att utbildningen ska vara tillgänglig för alla och att den ska stöda allas kompetensutveckling så som det framkommer i redogörelsen. Lika självklart är att tillräcklig undervisning och tillräckligt stöd som utgår från studerandenas egna behov är en förutsättning för att målen för utbildningen ska nås.

Reformtempot inom andra stadiets utbildning har varit hög. Reformen inom yrkesutbildning, ny läroplan i gymnasiet, utvidgning av läroplikten. Andra stadiets utbildning måste ges arbetsro att genomföra reformerna och kunna utvärdera följderna av dem innan nya stora förändringar görs.

Då de individuella studievägarna planeras enligt för varje enskild studerande, enligt hens mål, färdigheter och förutsättningar är det viktigt att beakta att en del av de unga studerande har upplevt problem i studierna på grund av att studierna i alltför hög grad betonat självstyrning. Redogörelsen utlovar en kvalitativ utbildning på andra stadiet. Digitala lärmiljöer, ekosystem, plattformar ses som en lösning på bland annat tillgängligheten på utbildning. FSL önskar påpeka att då de digitala lösningarna utvecklas måste fokus ligga på att säkerställa den växelverkan mellan lärare och studerandena som är garanten för en kvalitativ utbildning. Likaså är det viktigt att trygga studerandenas möjlighet till sociala möten och växelverkan med varandra.

Finansieringen av andra stadiet är otillräcklig och de nedskärningar som gjorts i samband med senaste årens reformer har försämrat verksamheten och äventyrar kvaliteten av undervisningen. I de reformer som gjorts inom andra stadiet och nu senast i och med utvidgningen av läroplikten, har man betonat vikten av handledning under studierna. Detta bland annat för att hindra att studierna avbryts innan en examen från andra stadiet har avlagts. För att nå målen i redogörelsen måste en dimensionering av studiehandledare införas för att garantera att studiehandledarna har tid för var och en av studerandena och deras individuella studieplaner.

I utredningen konstateras att alla anordnare ska ha en tillräckligt stark ekonomi för att sköta utbildningsuppdraget för att det ska vara möjligt att tillhandahålla högklassig utbildning och göra de investeringar som den funktionella förändringen förutsätter. Vidare konstateras att med tanke på kostnadseffektiv organisering av verksamheten måste antalet studerande per anordnare vara tillräckligt. Som en följd av detta ser man i utredningen att antalet anordnare av utbildning på andra stadiet är väsentligt lägre år 2040 än idag. Vidare anser man att i synnerhet i avfolkningsregioner ordnas både gymnasie- och yrkesutbildningen oftast av samma anordnarorganisationer. FSL anser att andra stadiets utbildning måste kunna finnas tillgänglig på svenska och att finansieringen och hur den bestäms måste stöda detta. Samarbete mellan yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen kan utökas och bland annat utrymmesfrågor kan vara gemensamma men viktigt är att de båda utbildningarna kvarstår som egna skilda utbildningsformer. Samarbetet mellan yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen måste få klara riktlinjer, likaså hur man kan bedriva studier samtidigt mellan de två olika utbildningarna. Det måste vara klart för ordnarna av utbildning hur finansieringen av utbildningen sker då en studerande avlägger delar av en examen vid flera läroanstalter, hurdan behörigheten för lärarna är och hur examen kan byggas upp av olika delar.

Så som det framkommer i redogörelsen ska övergången till studier även på tredje stadiet vara flexibel och smidig. Det är med tanke på de fortsatta studierna på högskolenivå viktigt att trygga ett sådant kunnande från andra stadiet att förutsättningar för att framgångsrikt bedriva de fortsatta studierna finns. Likaså är det viktigt att urvalssystemet för fortsatta studier känner igen olika sätt att inhämta kunnande och avlägga examen på andra stadiet.

Kommentarer till kapitel 3.3 Högskolor

Högskolor

Högskolesystemet idag bygger på två former av högskolor, universitet och yrkeshögskolor, båda med sina egna specialkunskapsområden och verksamhetsområden. Dessa ger en god grund för att fortsätta förbättra kvaliteten i undervisningen och det redan goda samarbetet med arbetslivet, företag och den offentliga sektorn.

FSL anser att det bör klart formuleras i redogörelsen de olika högskoleformernas uppgifter och särarter och behovet av dessa två skilda högskolor.

Målet i redogörelsen är att minst hälften av årskullen avlägger en högskoleexamen 2030. På längre sikt väntar man sig en ytterligare ökning av antalet examen. Antalet studieplatser måste ökas med 100 000 före 2030 för att nå målet. FSL stöder visionen men konstaterar att målsättningen om en ökning av antalet personer som avlägger en examen inte får leda till att nivån på utbildningen och kunnandet sjunker.

FSL stöder utökandet av studieplatser och därmed en smidigare övergång till studier i högskola.

I redogörelsen förs det fram att digitaliseringen gör det möjligt att fungera som ett nationellt och internationellt öppet nätverk, där enskilda högskolor samarbetar. Det är bra att det i redogörelsen finns nämnt att det vid utvecklingen av nya lösningar också ska tillgodose utbudet och tillgängligheten på svenska. FSL förutsätter att denna skrivning följs vid förverkligandet av visionen.

I redogörelsen nämns att vissa branscher har långa studievägar. Som exempel nämns kultur och social- och hälsovården. Som en av orsakerna nämns examensstrukturen. I en situation där det råder brist på personer med högskoleutbildning ska sådana strukturer som leder till oändamålsenligt långa och överlappande utbildning kunna avvecklas. FSL stöder denna tanke men påpekar att en flexibilitet inte får leda till att man ger avkall på den nivå av kunnande som en examen på högskolenivå förväntas ge.

Kommentarer till kapitel 3.4 Vetenskap och vetenskaplig information

Kommentarer till kapitel 3.5 Fritt bildningsarbete

Fritt bildningsarbete

Föredömligt förs det i redogörelsen fram den fria bildningens roll i utbildningsfältet och framförallt rollen som den aktör som erbjuder utbildning till invandrare. FSL poängterar vikten av att man, då man tillför den fria bildningen nya uppgifter också beaktar detta i finansieringen.

Att båda nationalspråken nämns som möjligheter för i den för invandrare avsedda läskunnighetsutbildningen är bra.

De möjligheter som en digitalisering och utvecklandet av digitala inlärningsmiljöer för med sig kunde även tas med som en möjlighet för den fria bildningen. Likaså samarbetet med mellan utbildningsanordnare.

Kommentarer till kapitel 3.6 Kontinuerligt lärande – lärande under yrkeskarriären

Kontinuerligt lärande

Den parlamentariska arbetsgruppens riktlinjer publicerades 17.12.2020 och är skilt föremål för kommentarer. FSL stöder ett utvecklande av ett system för kontinuerligt lärande som svarar mot framtidens behov. FSL anser att det för hela befolkningen ska tryggas möjligheten att uppdatera sitt kunnande så att det svarar mot det allt mer digitaliserade samhället. Att kunna vara en aktiv del av samhället kräver ständig uppdatering. Detta innebär att det kontinuerliga lärandet ska sträcka sig längre än till slutet av arbetskarriären.

Kommentarer till kapitel 3.7 Undervisnings- och handledningspersonal och övrig personal

Undervisnings- och handledningspersonal och övrig personal

FSL anser, såsom det också görs i redogörelsen, att det är viktigt att kunna prognostisera behovet av lärare och handledare i framtiden. FSL stöder fullt formuleringen om att man ska stöda kunskapsbasen i den svenskspråkiga utbildningen så att det vid insamlingen av information är möjligt att granska den svenskspråkiga småbarnspedagogiken och utbildningen skilt.

För att man mera tillförlitligt i framtiden ska kunna prognostisera behovet av lärare behövs också ett lärarregister.

I redogörelsen har man poängterat utvecklingen av lärarutbildningen. FSL stöder tanken på ett utbildningsforum för fostran och utbildning. Utöver detta är det viktigt att utveckla ett system för tutor- och mentorsverksamhet för lärare. I synnerhet finns det ett behov av mentorer för nya lärare.

Kommentarer till kapitel 3.8 Konst- och kulturföstran och -undervisning och grundläggande konstundervisning

Konst- och kulturföstran

FSL ser det som viktigt att man i redogörelsen konstaterar att den grundläggande konstundervisningen ska stödjas regionalt, för olika folkgrupper och på de båda nationalspråken. De resultat man får från de nu pågående försöken med Finlandsmodellen ska analyseras och verksamheten utvecklas utgående från det.

Kommentarer till kapitel 3.9 Studiestöd

-

Kommentarer till kapitel 3.10 Utbildning på svenska: situation, mål och åtgärder

Utbildning på svenska

FSL stöder de mål för den svenskspråkiga utbildningen som presenteras i redogörelsen. För att stärka utvecklandet av utbildningen på svenska bör det tillsättas en tjänsteman verksam under undervisnings- och kulturministeriet vars ansvarsområde skulle vara den svenskspråkiga utbildningen från småbarnspedagogik till högskola. Detta för att garantera att den svenskspråkiga utbildningens särdrag beaktas då utbildningen i Finland utvecklas.

För en mera jämlik och en kvalitativare lärtig på svenska måste man omedelbart vidta åtgärder för att rätta till bristen på behöriga lärare, satsa på lärarutbildningen och utveckla lärarnas kunnande genom fortbildning.

Utbildningen i Finland måste trygga ett sådant kunnande i nationalspråken så att man kan få service på sitt eget modersmål.

Kommentarer till kapitel 3.11 Lärande och studievägar för personer med invandrarbakgrund

-

Kommentarer till kapitel 4. Situationsbild och centrala förändringsfaktorer för utbildnings- och forskningssystemet. Skriv vid behov endast ett koncist allmänt utlåtande om kapitlet, och i detalj endast de viktigaste frågorna som ska kommenteras eller som eventuellt saknas.

-

Wikström Jan-Mikael
Finlands svenska lärarförbund FSL